

Vår ref.: 2013/1256

Dato: 23. november 2015

Saksutredning og begrunnelse ved vedtak om ny tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven for Nortura SA avd. Slakteri Hå.

Bakgrunn/saksbehandling

Næringsmiddelbransjen ble delegert til Fylkesmennene 5. mai 1993 og Nortura SA avd. Slakteri Hå sin tillatelse ble gitt 22. april 2004 til Prior Norge BA, org. nr. 938 753 164. Da tillatelsen ble gitt i 2004, ble tillatelsen som ble gitt til Rogaland Egglag 11. januar 2000 i Sandnes, kalt tilbake. Det er Prior Norge BA som har hatt tillatelse til å utføre slakte- og foredlingsprosessene i Kviamarka, men det var avdelingen i Hå sto for arbeidet. Selskapet Prior Norge BA ble slettet 21. desember 2006 da det ble fusjonert med Gilde Norsk Kjøtt BA i 2006. Navnet ble senere endret til Nortura BA som igjen ble endret til samvirkeforetaket Nortura SA i 2009. Formelt har dermed tillatelsen vært knyttet til Nortura SA siden 2009. Men det har hele tiden vært Nortura SA avd. Slakteri Hå som har stått for virksomheten, og det er denne avdelingen som har ivaretatt forpliktelsene i tillatelsen.

Det var Hønseslakt AS (eiet likt av Prior Norge BA og Jærkylling AS) som administrerte innkjøpet av fjørfe og formidling av produkter. I 2004 ble Hønseslakt AS fusjonert inn i Nærbø Kyllingslakt AS (som eies likt av Den Stolte Hane Jæren AS, tidligere Jærkylling, og Nortura SA) som overtok denne rollen.

Det er Nortura SA avd Slakteri Hå som har initiert ny tillatelse ved å melde fra om utvidet produksjon, behov for økte utslippsrammer og ved å søke om ny tillatelse. Fylkesmannen gjorde det tidlig klart at også en 3-dobling av rammer ville gjøre det nødvendig med en helt ny vurdering av saken og en ny tillatelse. Selv om tillatelsen har vært gitt til konsernet og moderselskapet, er det avdelingen i Kviamarka som har ivaretatt forpliktelsene. Dette er noe konsernet har vært innforstått med. En tillatelse kan bare være gitt til en ansvarlig enhet. Når det nå gis ny tillatelse til Nortura SA avd Slakteri Hå, er det også av denne grunn at tillatelsen som ble gitt til den gamle ansvarlige enheten Nortura SA, tilbakekalles. En formell hjemmel for et vedtak finnes i forurensningsloven § 18, 3. ledd der det heter: *”Tillatelse kan i alle tilfeller tilbakekalles eller endres når det har gått 10 år etter at den ble gitt.”* Fylkesmannen kan ikke se at det fører til store ulemper for Nortura SA dersom den gamle tillatelsen oppheves samtidig som Nortura SA avd Slakteri Hå (heretter kalt Nortura) får en ny tillatelse.

”RÅDSDIREKTIV 96/61/EF av 24. september 1996” (IPPC-direktivet) omhandler integrert forebygging og begrenning av forurensning, jfr. artikkel 1 og artikkel 2, pkt. 3, og er implementert i norsk lovgiving gjennom EØS-avtalen. Alle bedrifter som IPPC-direktivet omfatter, og som var i drift før 31.10.99, skulle drives i samsvar med direktivet sitt krav innen 31.10.07. Ved etablering av nye anlegg og virksomheter som IPPC-direktivet omfatter, og som trenger en tillatelse etter forurensningsloven, skal det, både ved design av virksomheten og ved utforming av tillatelse, i størst mulig

grad benyttes BAT for den enkelte bransje. Konklusjonene om hva som er BAT for den enkelte bransje, går fram av et referansedokument (BREF) som kan finnes her: <http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/>. For virksomhetene er viktig å være klar over at disse konklusjonene blir juridisk bindende når det europeiske industriutslippsdirektivet (IED-direktivet: Industrial Emissions Directive (IED, 2010/75/EU) implementeres i norsk regelverk.

Nortura ga tidlig beskjed om behov for nye utslippsrammer, men av ulike årsaker ble saksbehandlingen utsatt. Søknaden som ble sendt på høring, ble oppdatert 31. januar 2013. På forespørsel ble den supplert med nye opplysninger i e-post fra COWI AS 28. mai 2014 og nye e-poster utover høsten 2014. Høringen skjedde 14. november 2014 og søknaden ble kunngjort i dagspressen og på Fylkesmannens nettsider. Det er mottatt uttalelser fra IVAR IKS 15. desember 2014 og fra Hå kommune 16. januar 2015. Nortura har fått anledning til å kommentere høringsuttalelsene samt et utkast til tillatelse. Kommentarer til utkastet har ført til justering av vilkår i tillatelsen.

Nortura omfattes av saksbehandlingsreglene i forurensingsforskriftens kapittel 36, jf. også forskriftens pkt. 6.4 i vedlegg 1. Tillatelser som gis etter forurensingsloven, skal være i samsvar med IPPC-direktivet. Direktivet har derfor vært av betydning for utformingen av tillatelsen og for saksbehandlingen. I tillegg til rensing, blir det fokusert på optimal energibruk og vannhusholdning. Det er laget en BREF for både energieffektivitet og som gjelder for slakteribransjen der et sammendrag av hva som er BAT er beskrevet i hhv. kap. 4 og 5.

Prior Norge BA sitt fjørfeslakteri var den første store næringsmiddelbedriften som etablerte seg i Kviamarka da den flyttet fra Hove. Etter hvert ble flere store næringsmiddelbedrifter etablert her, noe som har stor innvirkning på sammensetningen av avløpsvannet og evnen til å rense avløpsvannet i renseanlegget til IVAR på Grødalaland. Det har vært store overskridelser ved dette renseanlegget og tilførslene i 2014 var 340 000 personekvivalenter (p.e.), noe som er mer enn 100 % overskridelse i forhold til tillatelsens ramme og rensekapasiteten på 150 000 p.e. Største tilførsel kom 9. oktober 2014 da renseanlegget mottok avløpsvann tilsvarende nær 750 000 p.e. Selv om en av bedriftene på Kviamarka, Prima Slakt AS, har lagt ned slakteaktiviteten slik at bedriftens utslipp er vesentlig redusert, er det grunn til å presisere at tilførslene til renseanlegget er store.

Fylkesmannen er forurensningsmyndighet både for IVAR sitt renseanlegg og for bedriftene på Kviamarka. Nortura sin tillatelse vil bli den nyeste, men samtlige andre bedrifter har fått krav knyttet til rensing, optimal energibruk, vannhusholdning og kontroll med alle vannstrømmer. Samtlige bedrifter er omfattet av IPPC-direktivet og vil bli omfattet av IED-direktivet når det gjøres gjeldende for Norge. BAT gjelder for alle bedriftene og i utgangspunktet er det behov for å redusere utslipp fra alle bedriftene. Det er også mulig å se for seg et energisamarbeid eventuelt et vann- og avløps-samarbeid, alle bedriftene imellom.

Høringsuttalelser

IVAR IKS

IVAR sin uttalelse datert 15. desember 2014 forutsetter at avløpsvannet ikke inneholder stoffer som kan overbelaste eller skade verken den biologiske renseprosessen eller den kjemiske flotasjonen. Det pekes på flere parametere som tillatelsen må regulere.

IVAR mener at dersom alle bedriftene overholder sine utslippsrammer (til sammen 110 000 p.e.), kan renseanlegget ta imot et økt utslipp fra 10 000 p.e. i Norturas gamle tillatelse, til 20 000 p.e. som det nå søkes om. IVAR refererer til Fylkesmannens oppfatning og mener at det ikke bør settes endelige utslippsgrenser før det er klart hva som kan oppnås med bedre rensing i eksisterende an-

legg (fettavskiller, sil, slamavskiller). IVAR mener også at det bør også vurderes et nytt felles forbehandlingsanlegg for flere bedrifter.

IVAR peker på faren for at vaske- og desinfeksjonsmidler forstyrrer renseprosessen og for at fett i avløpsvannet til det biologiske renseanlegget gir et slam som sedimenterer dårlig. Rutiner for tømning av fettutskiller og mengde fett må dokumenteres. Det må settes krav til temperaturen til avløpsvannet mht. fettutskilling. Det må settes krav til både temperatur og pH slik at flotasjonsanlegget fungerer etter hensikten. Eventuelle partikler må fjernes med sil. Alle avløpsprøver må være mengdeproporsjonale, det må være avløpsmålere på hvert prøvepunkt og avløpsnettene må kartfestes.

Hå kommune

I uttalelsen 16. januar 2015 peker Hå kommune på at den i flere år har fulgt opp Nortura sitt avløp slik som for andre bedrifter. Kommunen mener at Nortura i denne tiden har gjort mye for å forbedre og å drifte renseopplegget i bedriften. Det pekes på at Nortura har både fettutskiller og silanlegg, og at fettutskilleren har god nok kapasitet. Innholdet av fett varierer og er noe høyt. Innholdet av organisk stoff stiger også.

Kommunen mener bedriftene må søke om store nok utslippsrammer slik at det tas høyde for produksjonsøkning i et 5-års perspektiv; for små rammer fører bare til avviksrapportering. Samtidig underdimensjoneres renseanleggene.

Kommunen mener også at det er nødvendig å vente på resultatene fra Aquateam sitt arbeid mht. kartlegging av prøvetakingsprosedyrer og feilkilder ved prøvetaking. Prøvetakingsprosedyrer må bli gjenstand for diskusjon sammen med vurdering av renseprinsipper og eventuell utvidelse av renseanlegg. Det må vurderes renseprinsipp hvis Nortura SA flytter all sin virksomhet i Rogaland til Kviamarka. Kravene i påslippsavtalen, revidert til dagen utslippsnivå, må legges til grunn for tillatelsen.

Søkers kommentarer

Høringsuttalelsene ble sendt til Nortura med kort frist for kommentar, men det er ikke mottatt noen merknader.

Andre forhold og lovverk

Nortura omfattes av mange lovverk. Ved siden av den foreliggende tillatelsen vil internkontrollforskriften være sentral, men mange av aktivitetene vil også omfattes av forurensingsforskriften og avfallsforskriften. Forholdet til vannforskriften og naturmangfoldloven blir kommentert der disse er aktuelle for virksomheten. I tillegg er det flere generelle bestemmelser som omfatter Nortura, bl.a. reguleringsbestemmelser som også omfatter støy.

Det har vært langvarige misforholdene mellom hva som måles og hvordan det måles i utlippene ved den enkelte bedrift sammenlignet med det som måles inn på renseanlegget på Grødaland. Derfor har Aquateam blitt engasjert for å vurdere hvordan prøvetakingen skjer ved den enkelte bedrift, hvordan avløpsvolum måles, hvordan prøver behandles og hvordan analyser skjer. Det konkluderes med at prøvetakingsutstyr og prosedyrer kan forbedres på flere punkt. Dette er også noe som danner grunnlaget for utformingen av tillatelsen.

Fylkesmannens vurderinger

1. *Virkninger på vannressurser*

Det er gjort en rekke resipientmessige vurderinger når Fylkesmannen har behandlet søknader fra IVAR IKS om drift av renseanlegget på Grødalaland. Rammen for IVAR IKS sin tillatelse som er på 150 000 p.e., setter derfor grenser for Nortura sitt utslipp. Norturas tillatelse må derfor begrense Nortura sitt utslipp slik at rammen for renseanlegget ikke overskrides. Utslipet fra bedriften innebærer en organisk og hydraulisk belastning på Grødalaland renseanlegg. Renseanlegget skal fjerne 20 % av det nedbrytbare organiske stoffet (BOF₅) og 50 % av det suspenderte stoffet. Utslipet er med på å belaste resipienten der utslippet fra renseanlegget skjer.

Sjøområdet utenfor Jærkysten er grunt og værhardt. Havbunnen skråner jevnt mot Norskerenna, som begynner på ca. 50 meters dyp, ca. 3 km fra land. Utslipet er lokalisert på ca. 18 meters dyp og 450 meter fra land. Bunnsubstratet ved utslippsstedet er i hovedsak sand og blokker/rullestein. Tidligere har utslippsledningen blitt ødelagt av bølger. Bølgeeksponeringen, vindpåvirkningen og det grunne utslippsdypet gjør at en ikke kan forvente verken langvarige lagdelinger/sjiktinger i vannmassene på dette dypet. Derfor vil det ikke være innlagingsmuligheter for avløpsvannet. Utslippsledningen er heller ikke utstyrt med diffusor. Utslipet vil derfor kunne merkes nær utslippspunktet ved at det skjer gjennomslag til overflaten. Det har skjedd gjennomslag flere ganger og en av årsakene kan være at tilkoblede bedrifter mangler utjevningsmuligheter for avløpsvannet sitt slik at det går i overløp rundt Grødalaland renseanlegg ved store påslipp til avløpsnett. Alternativt mottar renseanlegget generelt for mye avløpsvann i forhold til rensekapasiteten og/eller innlagingskapasiteten ved utslippsstedet.

Strømforholdene i resipienten preges av den generelt nordgående kyststrømmen, men både strømretning og strømforhold vil være vindpåvirket og vil kunne ha lokale varianter. Sjøområdet er åpent uten skjærgård eller store øyer, og området er sterkt bølgeeksponert. Men til sammen gjør dette denne delen av Nordsjøen til en god resipient for avløpsvann og ved fortykning vil effektene av det økte utslippet være små.

Utslipet fra IVARs renseanlegg er vurdert i forhold til vannforskriften og naturmangfoldloven og dekker dermed også utslippet fra Nortura.

Vilkårene som settes til utslipp av avløpsvann fra Nortura, tar i stor grad hensyn til at rensingen i IVAR IKS sitt renseanlegg på Grødalaland skal fungere etter hensikten og at det ikke overbelastes. Ikke minst er vilkårene knyttet til at bedriftens fettutskiller og silanlegg skal fungere optimalt og at det skal være kontroll med avløpsmengde, organisk stoff, pH og temperatur i avløpsvannet.

Overflatevann skal i størst mulig grad håndteres lokalt på bedriftens områder ved infiltrasjon i grunnen og ved fordrøyning, og skal forøvrig ledes til kommunal overvannsledning og til sedimentasjons- fordrøyningsbasseng som renner ut i Reimebekken og til sjøen. Slikt overvann vil kunne inneholde partikler og forurensinger fra de åpne arealene rundt bedriften. Samtidig vil søl og uhellsutslipp kunne føre til forurensingseffekter i Reimebekken. For å forhindre at dette skjer er det satt begrensninger på hva som kan utføres av arbeider eller lagres på arealer som drenerer til overvannet. Det er også satt krav om miljørisikoanalyse av forhold som kan påvirke overvannet. Tillatelsen gjelder et allerede eksisterende anlegg, men det er satt vilkår for overvannshåndtering som tar sikte på ikke å forringe vannkvaliteten i forhold til vannforskriftens bestemmelser. Vilråene tar også sikte på å unngå skade på naturmangfoldet i vassdraget.

2. Virkninger på luftkvalitet.

Utslipp til luft kommer bl.a. fra ventilasjon av produksjonshallene der det skjer slakt, stykking og foredling med påfølgende vaske- og produksjonsprosesser. Det er ikke forventet at dette vil gi vesentlige luktulemper. Eventuelle andre luktkilder kan være fra renseanlegg/avløpsanlegg, men heller ikke fra disse kildene forventes luktulemper. Det er satt krav til luktkonsentrasjoner i omgivelsene.

Det vil bli utslipp til luft fra forbrenning av gass ved produksjon av varmt vann. Disse utslippene reguleres i utgangspunktet av forurensingsforskriftens¹ kapittel 27 avhengig av installert effekt. I forhold til vannforskriften og naturmangfoldloven kan utslippene bidra til gjødseleffekter og forsuringseffekter regionalt, og til klimaeffekter. Forholdet til vannforskriften og naturmangfoldloven blir i utgangspunktet vurdert når forskriftene fastsettes, og vurderes derfor ikke her. Nortura har ikke sendt inn pipehøydeberegninger i tråd med forurensningsforskriften. Derfor settes det frist for gjennomføring av slike beregninger.

3. Energiforhold

Norturas energibruk blir i hovedsak brukt til å produsere varmt vann til eget bruk og til kjøling. Av en total energibruk på ca. 11,4 GWh i 2013 var 47 % basert på gass mens resten var basert på elektrisitet. Det er installert to fyringsenheter på 0,72 og 1,4 MW.

Krav om energieffektivitet er tatt inn i forurensingsloven og ved behandling av søknader skal det settes krav om at energi skal utnyttes effektivt. Derfor setter tillatelsen krav om at det skal finnes et energistyringssystem i samsvar med norsk standard for energiledelse (NS-EN ISO 50001:2011), og BAT eller bedre skal i størst mulig grad legges til grunn for energistyringen, jf. Kap. 4 i gjeldende BREF på området, <http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/ene.html>. Dette vil kunne omfatte optimalisering og gjenvinning av energi intern og i forhold til nabobedriftene, f. eks. ved utveksling av spillvarme. Med energieffektiv menes også maksimal utnyttning av gjenvinnbare energiressurser og minst mulig bruk av fossile energiressurser. Norturas beliggenhet gjør det mer aktuelt enn for andre å vurdere utveksling av energi med nabobedrifter.

Målet med energistyringen skal være optimalisert og redusert energibruk, og reduserte utslipp. Ved bruk av så store energimengder som hos Nortura, er det grunnleggende for energistyringen å ha en løpende oversikt over energistrømmene. Derfor setter tillatelsen krav om at energibruken skal overvåkes og logges i sann tid.

Nortura utnytter delvis kjølevann til vakuumpumper, det er automatiske dører i forbindelse med kjøleanlegg, det er styresystem for kjølekompressorer og det er to systemer for gjenvinning av varme fra kjøleanlegg. Forbruket av energi rapporteres pr. døgn, ukentlig og månedlig. Det er satt måltall for energibruk pr. kilo slakt. Men det er ikke oppgitt tall som beskriver dette og det ser ikke ut for at det er laget en god oversikt over energistrømmene på anlegget. Det er ikke utarbeidet rapport om utnyttning av energi fra ventilasjonsluft. I den aktuelle BREF (Slaughterhouses and Animals By-products Industries: <http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/sa.html>), blir det referert til et vannforbruk fra 0,152 kWh/kilo slakt og oppover. Ved prosesser som avliving, avbløding, skålding, avfjæring, rensing, kjøling og vask, ligger det samlede energiforbruket på ca. 0,117 kWh/kg som et gjennomsnitt for mange anlegg. Men for fjørfeslakterier er det ikke satt noen absolutte BAT-konklusjoner for energi.

¹ Forskrift om begrensning av forurensning

Hos Nortura er det behov for å strukturere arbeidet med energi bedre. Av den grunn setter tillatelsen krav om innsending av energistyringssystem. Energi er også tema i IPPC-rapporten og Fylkesmannen peker i et brev datert 27. oktober 2014 på at energiledelse inkl. kjøle- og varmegjenvinnings-systemer, er viktige punkt som må forbedres.

4. Vannforbruk

Næringsmiddelbedrifter er ofte store forbrukere av vann. Redusert vannforbruk utsetter samfunnets behov for å bygge ut nye kilder. Avløpsvolumene fra en bedrift er i stor grad knyttet til volumet forbrukt vann. Redusert vannforbruk kan gi lavere utslipp og lavere energiforbruk.

Årstall	Volum vann (m ³)
2010	220 000
2011	185 000
2012	187 000
2013	176 000
2014	181 000

Årlig forbruk av vann er vist i tabellen.

Dersom vannforbruket brytes ned til månedlige verdier, er det tydelige variasjoner månedene imellom. Men det er ingen spesiell måned i året som peker seg ut med utpregede forbrukstopper bortsett fra at vannforbruket månedene før jul er noenlunde stabilt.

Antall liter vann som benyttes pr. kilo slakt (spesifikt vannforbruk), har gått ned fra ca. 13,3 – 15,1 i årene 2005, 2006 og 2007 til 8,1 i 2013. I den aktuelle BREF blir det referert til et vannforbruk fra 5 liter/kilo slakt og oppover. I grunnlagsmaterialet vises det til store variasjoner i vannforbruk og eksempelvis varierer vannforbruket i mottaksområdet mellom 0,02 – 4,8 l/kg. Når det gjelder prosesser som skålding, avfjæring, rensing, kjøling og vask, varierer det samlede vannforbruket mellom 4,3 – 8,8 l/kg. Det er ikke satt noen absolutte BAT-konklusjoner for vannforbruk bortsett fra konklusjoner om hvilke tiltak som må fokuseres på.

Nortura regner med at det volum vann som kommer inn, tilsvarer det volum som går i avløp. I pkt. 5 blir avløpsmengder (vannforbruk) pr. måned, døgn og time diskutert.

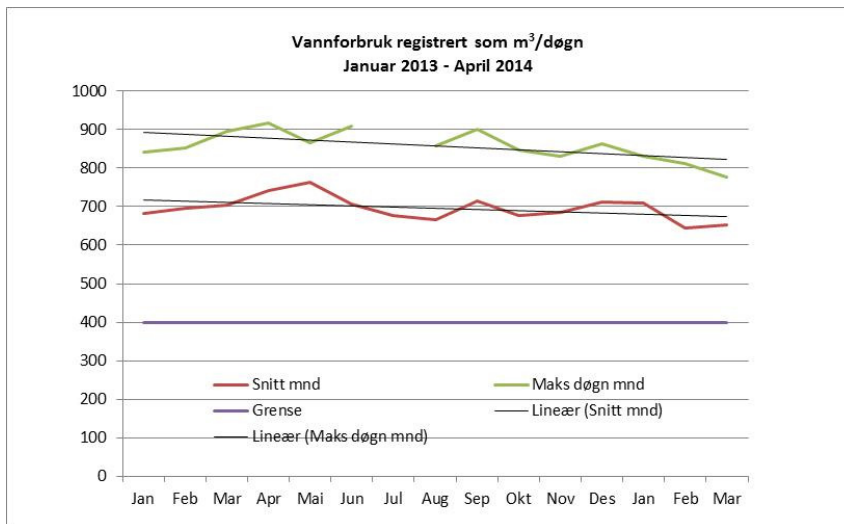
5. Avløpsmengder

Fylkesmannen har mottatt data om vannforbruk og utslipp fra Nortura BA avd. Hå fra COWI AS. Ved utslippsrapportering til Hå kommune har det gjennom en uke (5 dager) blitt tatt en daglig blandprøve (hvert 15. min) på 0,8 liter. Etter Aquateam COWI AS sine vurderinger av prosedyrer, er intervallet nå endret til hvert 10. minutt. Hver dag leses vannforbruket av. Et volum fra hver dagsprøve, proporsjonalt i forhold til Norturas forbruk av vann den aktuelle dagen, blandes sammen av laboratoriet og analyseres som ukeblandprøve. Gjennomsnittet av registrert vannforbruk pr. måned i den aktuelle perioden føres opp i en tabell sammen med analyseresultater og benyttes til å beregne gjennomsnittlig mengde fett- og BOF₅-utslipp for den måneden. Resultatene sendes som en påslippsrapport fra Nortura til Hå kommune. I dette notatet er tallene fra tabellene, og andre data om vannforbruk, benyttet til å framstille vannforbruket pr. måned grafisk og det er foretatt vurderinger i forhold til renskapasitet og utslippsgrenser. Det er også gjort en tilsvarende vurdering av analyseresultatene.

Nortura måler ikke alt avløp ut fra bedriften. Derfor blir avlesning av vannforbruk benyttet som en indikasjon på avløpsmengdene. I tabellene som Nortura lager, er vannforbruket pr. måned, døgn eller time gjort synonymt med total avløpsmengde pr. måned, døgn eller time. Det er to avløpslinjer ved Nortura, men det er bare mulig å måle avløp på linjen som fører avløpsvann til silen og fettut-

skilleren. Avløpsvannet fra fjøset blir ikke mengdemålt eller rensert bortsett fra at det passerer en form for slamutskiller.

Som vist nedenfor er tallene fra tabellene benyttet til å framstille vannforbruket pr. måned grafisk. Det er lagt inn en trendlinje og en linje som viser den forrige tillatelsens utslippsgrense. Nortura har også lest av daglig vannforbruk og sortert ut de største verdiene i de samme månedene som det er

oppgitt døgngjennomsnitt for. Verdiene er vist grafisk i samme figur. I dette tilfellet er det benyttet data som gjør at det kan sammenlignes månedlig døgngjennomsnitt med månedlig maksimal døgnverdi fra perioden januar 2013 – april 2014.

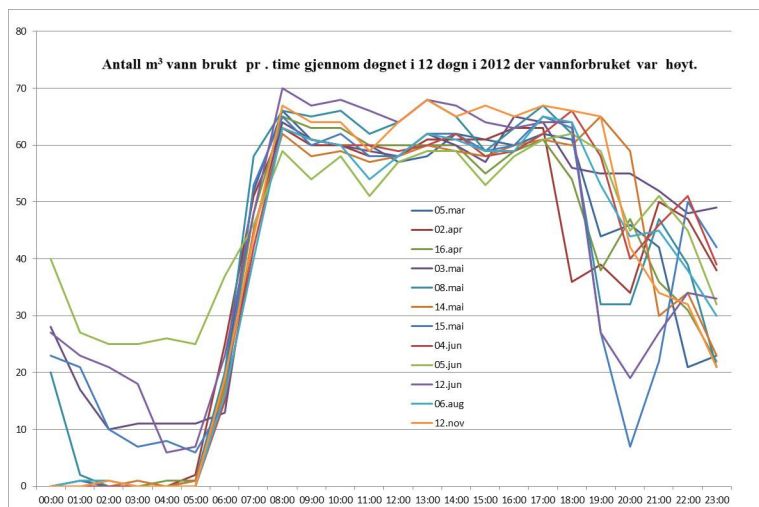
Kurven viser at det gjennomsnittlige vannforbruket/avløpsnivået pr. måned er relativt stabilt og at det har en nedadgående trend. Dersom det forutsettes at det arbeides i 16

timer, vil forbruksmengden pr. time være nær $43,5 \text{ m}^3/\text{time}$.

Også for maksimalverdiene viser kurven liten variasjon og en nedadgående trend fra ca. $900 \text{ m}^3/\text{døgn}$ til ca. $825 \text{ m}^3/\text{døgn}$. Maksimalverdiene vil være viktig i dimensjoneringssammenheng og bør vurderes som viktig informasjon ved dimensjonering av kapasiteten til f. eks. interne renseanlegg. Dersom maksimalforbruket forutsettes delt over 16 timer, vil timeforbruket variere mellom ca. $51,5$ og $56 \text{ m}^3/\text{time}$.

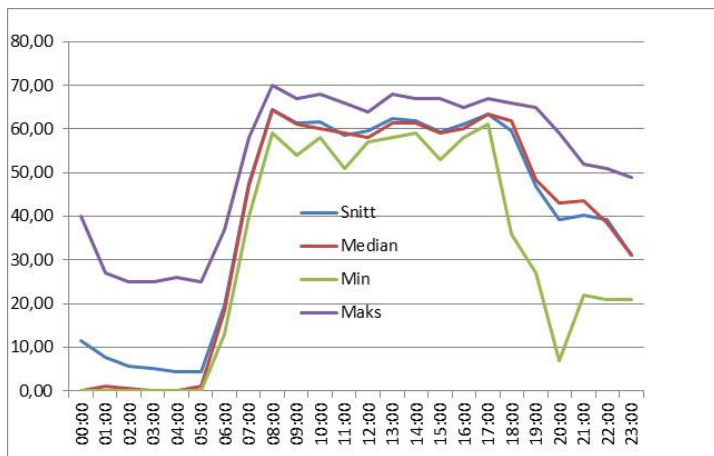
Samtidig vil dimensjoneringen i stor grad være avhengig av variasjonene i vannforbruk/utslipp innenfor en time og på minuttbasis. Hå kommune har fått lest av vannforbruk hver time og har sortert ut 12 døgn i 2012 der vannforbruket var høyt. Opplysningene var vedlagt oppdatert søknad og ble vist enkeltvis grafisk og som tabeller.

De samme tallene er samlet og vises grafisk under her. Selv om tallene representerer døgn med stort

vannforbruk, er det tydelig at forbruket av vann følger et daglig mønster og er repeterende.

Det er ikke sagt hva som er årsaken til det høye vannforbruket, men det kan se ut for at vannforbruket noen ganger strekker seg over 18 – 20 timer. Arbeidsdagen er oppgitt til å vare i 16 timer i utgangspunktet og dermed kan større vannforbruk skyldes lengre arbeidsdager.

Nivået på vannforbruket i tidsrommet 8:00 til 18:00 vil trolig være dimensjonerende for interne rensanlegg, røranlegg samt nedstrøms interkommunalt rensanlegg. Trolig vil det være variasjoner av betydning innenfor times-registreringene som avgjør dimensjoneringsbetingelsene. Det er heller ikke usannsynlig at det eksisterer enkeltdager med høyere vannforbruk pr. time enn vist. Dette kan bare en analyse av timesverdier gjennom året vise, men ut fra foreliggende data kan det konkluderes med at de maksimale timeverdiene ligger mellom

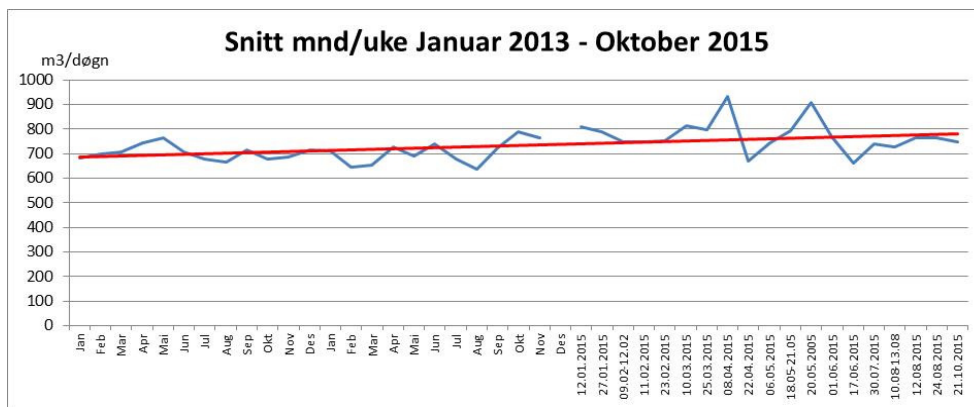
65 – 70 m³/time, og median og snittverdi i samme periode ligger likt rundt 61 m³/time, jf. figuren.

Det vil være behov for avløpsmålinger med finere tidsoppløsning for å bestemme dimensjonerende avløpsintensitet. Dette må bedriften ta initiativ til snarest mulig.

Gjennomsnittlig avløp

I påslippsrapporten for 2014 er snitt for avløp (vannforbruk) 705 m³/døgn. Dette er et tall som slik det oppfattes, er funnet ved å ta gjennomsnittet av 11 måneds-tall (ikke desember) der hvert tall er gjennomsnittet av 5 stk. døgn-tall. Disse tallene vil trolig variere sterkt. Men snitt-verdien for avløpet er dermed basert på 55 døgn og er noenlunde representativt som snitt. Timesnittet blir dermed $(705 \text{ m}^3/\text{døgn}) / (24 \text{ t}/\text{døgn}) = 29,3 \text{ m}^3/\text{time}$.

Det er også benyttet data for vannforbruk i 2015 fram til og med oktober som er vannforbruk den aktuelle prøvetakingsdatoen. Kurven nedenfor viser at utviklingen i vannforbruk har endret seg fra

en svak nedadgående trend til økt vannforbruk fra sommer/høst 2014.

For perioden januar 2013 – oktober 2015 er gjennomsnittet 735 m³/døgn. For 2015 er gjennomsnittet 773 m³/døgn og snitt 32,2 m³/t.

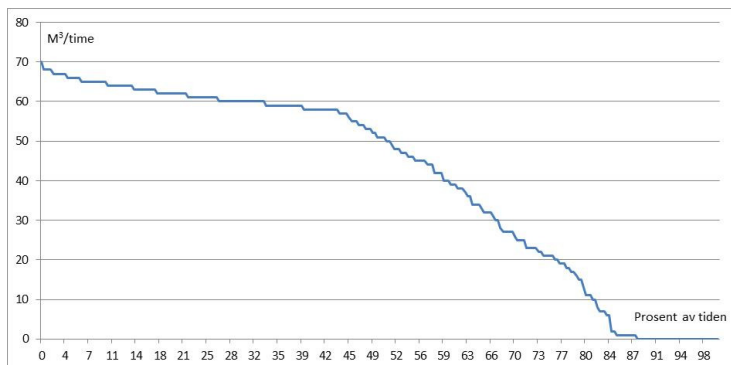
Dette er dagens avløpsvolum midlet over et år. Inntil videre settes 32,2 m³/t som grense for årsavløpet.

Maksimalt og midlere timeavløp

Ved dimensjonering er det viktig å vurdere maksimale døgnverdier. I brevet fra COWI datert 28. mai 2014 skrives det at det ikke er noen direkte sammenheng mellom døgn med størst forbruk og døgn der timeforbruket er størst. Dette kan bety at det kan finnes svært mange døgn der timesforbruket enkelte timer kan være mye høyere enn 65 m³/time. En statistisk behandling av alle time-

verdier vil vise selve fordelingen og det kan dermed beskrives antall overskridelser i forhold til en satt utslippsgrense for timeavløp.

Alternativt kan det lages en varighetskurve. I figuren er time-verdiene i døgnene med maksimale

døgnverdier sortert slik at det gir en varighetskurve som viser antall timer (eller som her: prosent av tiden) der avløpsvolumet er større eller mindre enn et bestemt volum. Ut fra kurven kan det leses at avløpet er større enn $60 \text{ m}^3/\text{time}$ i 32 – 33 % av tiden. Regnet om til antallet timer utgjør dette 95 av 288 timer. Men kurven er ikke representativ siden den kun omfatter 12 døgn av 250 døgn pr. år.

Ved å benytte tallene for maksimalt vannforbruk pr. døgn, som er grunnlaget for kurvene som skildrer forbruksmønsteret over døgnet, er snittverdien for de maksimale avløpsvolumene i disse 12 døgnene $976 \text{ m}^3/\text{døgn}$. Fordelt på 24 timer gir dette et volum på $40,6 \text{ m}^3/\text{time}$. Hvis vi ser på det omtrentlig maksimale avløpet i tiden fra 08:00 til 18:00, kan nivået komme over ca. $65 \text{ m}^3/\text{time}$. Forholdet mellom maksimalle timesverdien og gjennomsnittlig timesverdi basert på de aktuelle maksimumsverdiene, vil da bli $65/40,6 = 1,6$.

Ut fra de tilgjengelige data kan vi velge å anta, og å legge til grunn, at vannforbruk i et gjennomsnittsdøgn følger samme mønster som i et døgn med stort vannforbruk. Da vil forholdstallet 1,6 også kunne være gyldig for gjennomsnittsforkonsumet av vann. Dermed kan det antas at når gjennomsnittlig vannforbruk pr. døgn er $32,2 \text{ m}^3/\text{time}$, vil gjennomsnittet av alle maksimale timeavløp pr. gjennomsnittsdøgn være $1,6 * 32,2 \text{ m}^3/\text{time} = 51,5 \text{ m}^3/\text{time}$. Dette er nivået for daglige maksimalverdier pr. døgn midlet over et år. Verdiene vil være representative for avløpet ca. 10-12 timer pr. dag, noe som dermed vil gjøre dem dimensjonerende i forhold til å beregne den gjennomsnittlige belastning som nedstrøms renseanlegg utsettes for. Det er de daglige produksjonsforhold og rutiner som kan forklare avviket fra en slik «normalverdi». Det kan trolig iverksettes tiltak som jevner ut avløpet slik at det nærmer seg denne ”normalverdien”.

Uten tilstrekkelige registreringer vil det være vanskelig å finne det avløpsvolum som oppstår hyppig nok til at det kan anslås et representativt avløpsvolum pr. døgn som er beskrivende for dagens avløp. Men dersom kurvene som skildrer forbruksmønsteret over døgnet, blir gjort dimensjonsløse i forhold til volum og bare viser relativ prosentvis fordeling over døgnet, ser en at 62,38 % av avløpsvannet kommer i perioden 08:00 til 18:00. Dersom avløpet i perioden settes til $51,5 \text{ m}^3/\text{time}$, vil 62,38 % utgjøre 515 m^3 . 100 % av avløpet er derfor 825 m^3 . Dette betyr at når dette avløpet midles over et døgn (24 timer), utgjør det under $35 \text{ m}^3/\text{time}$. Inntil videre settes derfor $35 \text{ m}^3/\text{time}$ som avløpsgrense midlet over et døgn.

Grensen på $35 \text{ m}^3/\text{time}$ midlet over et døgn innebærer at det tillates svingninger og det er observert avløpsverdier opp mot $70 \text{ m}^3/\text{time}$. Det er viktig å være klar over at et gjennomsnittstall på $70 \text{ m}^3/\text{time}$ innebærer at avløpet deler av timen har vært større enn $70 \text{ m}^3/\text{time}$. Dette er et meget høyt tall og eksempelvis har Tine sitt nye meieri i Kviamarka en utslippsbegrensning på maksimalt $60 \text{ m}^3/\text{time}$. Slike store avløp vil belaste nedstrøms renseanlegg unødig og det er behov for å begrense og utjevne slike avløpstopper. Inntil videre og fram til en bedre kartlegging av avløpsmønsteret, settes $60 \text{ m}^3/\text{time}$ som maksimalt avløp midlet over en time.

6. Avløp ut av fettutskiller

I utgangspunktet er overflatebelastning og tilfredsstillende innløps- og utløpsarrangement, avgjørende for utskilling av fett. Gitt en utskilleroverflate, må dybden (og dermed oppholdstiden) tilpasses kravet om laminær strømning slik at fettets flotasjonshastighet fra det nederste punkt i utskillerens innløpssoner til fettlageret er vesentlig høyere enn hastigheten til vannet som går mot utskillerens utløpssoner. Selve volumet må også kunne jevne ut mindre svingninger i tilførsler, men uten at svingningene gjør at kapasiteten (nominell vannføring, NS) overskrides. Høy avløpstemperatur kan føre til dårlig fettutskilling. Bruk av vaskemidler som dispergerer olje og fett, vil også føre til dårligere utskilling. Begge forhold fører til at det er behov for vesentlig mye større overflate og oppholdstid.

Avløpet fra Nortura kommer fra prosesslokalene og fra mottaksområdet for fjørfe (fjøset). Disse to avløpslinjene møtes i en kum der det skjer prøvetaking. Avløpet fra prosesslokalene passerer gjennom sil og fettutskiller. Det er også mulig å måle avløp på denne linjen uten at vi er kjent med hvilken målemetode eller nøyaktigheten. Målinger har blitt utført over lang tid og i brevet fra COWI datert 28. mai 2014 konkluderes det med at det målte avløpet representerer ca. 60 % (månedssdata) – 65 % (maks. døgnndata) av alt vannforbruket. COWI mener at 65 % kan brukes ved dimensjonering. I følge utredningen ovenfor vil derfor avløpet fra fettutskilleren kunne beskrives slik:

- Avløpsvolum midlet over et år vil utgjøre $0,65 * 32,2 \text{ m}^3/\text{time} = 21 \text{ m}^3/\text{time}$.
- Gjennomsnittet av alle maksimale avløp pr. døgn blir $0,65 * 51,5 \text{ m}^3/\text{time} = 33,5 \text{ m}^3/\text{time}$.
- Observerte maksimalavløpsverdier blir $0,65 * 70 \text{ m}^3/\text{time} = 45 \text{ m}^3/\text{time}$.

Hovedvasken begynner ca. kl. 16:00 og da stiger vannforbruket noe for så å synke utover kvelden etter kl. 18:00. Vannforbruket fram til 18:00 ser ut til å være noenlunde det samme som det har vært siden ca. kl. 08:00. Alle tilsendte tall er på døgnbasis og forutsetter at det ikke eksisterer forskjeller mellom de to avløpslinjene i løpet av døgnet eller på timebasis. I fjøsområdet skjer det kassevask, vask av biler og containere. Det skjer også rengjøring når fjøset tømmes. Det er usikkert hvor kontinuerlig dette skjer og hvor jevnt vannforbruket (avløpet) er. Dette kan indikere at avløpet fra prosesslinjen i perioden kl. 08:00 - 16:00 kan være høyere enn 65 % av totalt avløp. Mer detaljerte undersøkelser av avløpsmengder og vannforbruk på time/halvtimebasis vil kunne fortelle mer om fordelingen mellom de to avløpslinjene. Slike undersøkelser må nødvendigvis gjennomføres.

Basert på et krav om oppholdstid på 20 minutter og overflatebelastning mindre enn 5 m/time, og på at overflaten og volumet til fettutskilleren er på hhv. drøyt 10 m^2 og ca. 15 m^3 , oppgir COWI kapasiteten til $45 \text{ m}^3/\text{time}$. Dermed kan det se ut for at utskilleren er dimensjonert for observerte maksimal avløpsverdi på $45 \text{ m}^3/\text{time}$. Men det er ikke sagt noe om hvilken utslippskonsentrasjon dette garanterer. Fylkesmannen er ikke orientert om utformingen av fettutskilleren eller eventuelt fabrikat. Det må derfor sendes inn kopi av eventuell rørleggermelding eller annen dokumentasjon fra ansvarlig rørlegger/entreprenør.

Ut fra analyseresultatene ser det ut for at fettutskilleren belastes med mer avløpsvann enn den er beregnet for, at temperaturen på avløpsvannet er noe for høy eller at de ulike vaskemidlene som brukes, bidrar til dispergering av fett. Det er også slik at fett fra fjørfe har andre flotasjonsegenskaper enn annet dyrefett. Ved bestemmelse av nominell størrelse (NS) av en fettutskiller i henhold til Norsk Standard, tas det utgangspunkt i maksimal avløpsintensitet (Q_{maks}). Denne blir så multiplisert med en faktor på 1,3 for hvert av momentene a) egenvekt på fett, b) temperaturen på avløpsvannet og c) om det brukes rengjøringsmidler eller ikke. I dette tilfellet er det riktig å ta hensyn til at det brukes rengjøringsmidler og utregningen skjer dermed slik: $NS = Q_{\text{maks}} * 1,3$. Hvis nominell størrel-

se skal kunne tilsvare fettutskillerens kapasitet på 45 m³/time, må derfor den maksimale avløpsintensiteten (Q_{maks}) være $(45 \text{ m}^3/\text{time})/1,3 = 35 \text{ m}^3/\text{time}$. Dette harmonerer med tidligere pkt. 2) der det er beregnet at gjennomsnittet av alle maksimale avløp pr. døgn er 33,5 m³/time.

Dersom 35 m³/time representerer 65 %, vil 100 % utgjøre 53,8 m³/time. Dette er ikke så ulikt gjennomsnittet av alle maksimale timeavløp pr. døgn som tidligere er beregnet til å være 51,5 m³/time.

Det kan antas at avløpsvolumet varierer gjennom oppholdstidskravet på 20 minutt og enda mer gjennom en time. En maksimal avløpsintensitet på 35 m³/time innebærer at avløpet deler av timen har vært større enn 35 m³/time. I følge pkt. b ovenfor er det beregnet en maksimal avløpsverdi på 45 m³/time.

Som et utgangspunkt settes 35 m³/time som avløpsgrensen midlet over en time. 45 m³/time settes som grense for topper av meget kort varighet. Det antas likevel at dette vil belaste utskilleren i overkant av det den er beregnet for.

7. Utslippskrav

Omsøkte mengder

Det har blitt uttrykt fra både Hå kommune og fra Nortura v/COWI AS at grensene i tillatelsen måtte harmoniseres med det som var avtalt i påslippsavtalen med kommunen. I Fylkesmannens høringsbrev ble dette formulert slik:

«Både i 2013 og nå i 2014 blei det bedt om at Fylkesmannen harmoniserer utsleppsgrensene sine med grensene i påslippsavtalen med kommunen. Denne har følgende aktuelle utsleppsgrensener:»

Utsleppskomponent	Utsleppsgrensener	
	Gjennomsnitt Midlingstid: Døgn	Maks. Avviksrapporteres Midlingstid: Døgn?
Feitt	175 mg/l	250 mg/l
Temperatur	30 °C	40 °C
pH	$6,0 \leq \text{pH} \leq 9,0$	9,5
Organisk stoff [BOF ₅]	1000 mg/l	1500 mg/l

Slik Fylkesmannen oppfatar søknaden frå Nortura ved COWI AS, blir det nå søkt om utslepp svarande til desse grensene. Dette utgjer dermed ca. 13 300 personekvivalentar (p.e.) basert på utslipp av 800 m³ avløpsvann pr. døgn og på eit gjennomsnittsinnhald av 1000 mg BOF₅/liter. Det gamle løyvet gir rom for utslepp av 10 000 p.e. Nortura har ikkje hatt merknader til denne oppfatninga.»

Dette er det viktig å ha som en forutsetning i forhold til 1. hva bedriften har søkt om og 2. hvordan søknaden er vurdert hos høringspartene og 3. Fylkesmannens vurdering. I de oppdaterte dokumentasjonene av søknadsgrunnlaget er det pekt på økte utslipp og at utslippsgrensene må justeres deretter.

Prøvetakingsmetodikk.

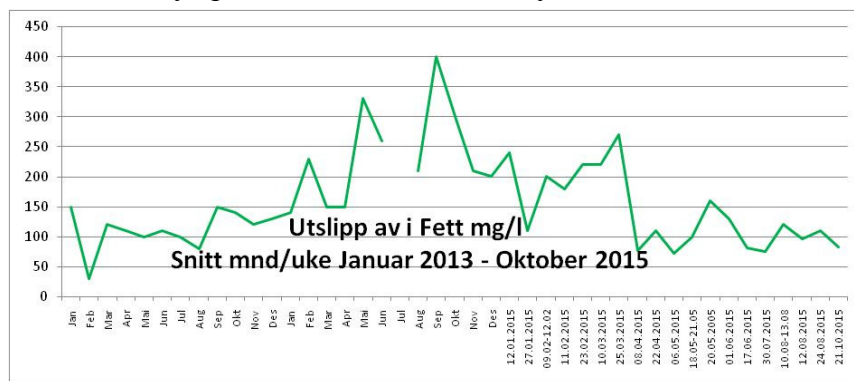
Aquateam COWI har kommentert prøvetakingsmetodikken og mener at i stedet for å ta prøver hvert 15. minutt, må det tas vannføringsproporsjonale prøver. Hvis ikke det kan tas vannføringsproporsjonale prøver, må hyppigheten til prøvetakingen økes til hvert 10. minutt for å bedre resultatet. Men Fylkesmannen mener at det er viktig å være oppmerksom på at selv med 10 min. intervall mel-

lom hver prøvetaking, vil det være prøvene fra 05:30 til 23:30 som vil dominere analysene. Dvs. at selv om det renner lite avløpsvann fra 23:30 til 05:30 (6 timer), vil det like fullt bli tatt prøver hvert 10. min som vil bidra til å fortynne prøvene av avløpsvannet som inneholder prosessavløp og vaskevann. Dersom avløpet i disse 6 timene er noenlunde rent, vil avløpsprøven være 25 % fortynnet. Fylkesmannen mener at bruk av vannføringsproporsjonale prøver vil være mer korrekt. Metoden innebærer at vannprøven som tas, representerer en viss prosentandel av avløpsmengden slik at med mye avløp vil det bli tatt flere prøver enn i perioder med lavt avløp. Det vil dermed ikke bli fortynningsfeil og urepresentative prøver. Kravet om bruk av vannføringsproporsjonale prøver er satt til de aller fleste næringsmiddelbedriftene.

Når Fylkesmannen vurderer de innsendte analyseverdiene av fett og organisk stoff, er dette i forhold til de tallene som er sendt inn. Alle analyseverdier er vurdert som «sanne» og de grafiske framstillingene er basert på analyseverdiene. Men representativiteten er vurdert.

Utslipp av fett

I løpet av 2014 er det observert økt utslipp av fett fra Nortura med verdier over 300 mg/l og opp til 400 mg/l i en av prøvetakingsukene. Middelverdien økte fra 125 mg/l om våren til over 270 mg/l om høsten. Nye prøver tatt i 2015 viser mye lavere fett-verdier med et snitt på 140 mg/l. De høyeste

verdiene i 2015 er i januar – mars med 270 mg/l som en topp. Variasjonen i fettkonsentrasjoner er vist i figuren.

Men det må tas med i beregningene at avløpet fra fettutskilleren teoretisk utgjør 65 % av totalavløpet. Derfor vil fettkonsentrasjonene teoretisk bli fortynnet med 35 % vann

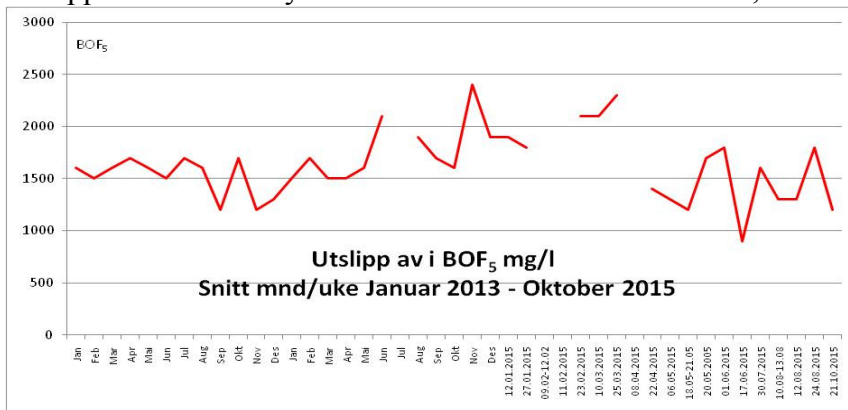
fra fjøset. Dette avløpsvannet inneholder trolig lite fett uten at det er klarlagt. Eksempelvis vil det korrekte fettinnholdet i vannprøven med fettinnhold 400 mg/liter, være $400/0,65 = 615$ mg/liter fett. Alle fettprøver vil derfor, teoretisk sett, ha en fettkonsentrasjon som er 1,54 ganger større enn den som oppgis. Gjennomsnittet for 2015 på 140 mg/l vil dermed utgjøre 215 mg/l. Dersom de høye verdiene på vårparten tas i betraktning når gjennomsnittsverdien beregnes, vil utslippskonsentrasjonene for fett ligge under utslippsgrensen på 200 mg/l som er satt for alle tilsvarende bedrifter. Utslippsgrensen for fett settes derfor til 200 mg/l både som øyeblikksverdi og midlet over en time. Dette harmonerer i utgangspunktet med det som er søkt om og som bedriften har avtalt med Hå kommune.

Utslipp av organisk stoff

I utgangspunktet er det søkt om utslipp av 1000 mg/l BOD₅ som er avtalt i påslippsrapporten med kommunen. Hvis nivået overskrider 1500 mg/l skal dette avviksrapporteres til kommunen. Dette går fram av brev fra COWI AS på vegne av Nortura i mai 2014 og det er dette utslippsnivået som har vært gjenstand for høring. På forespørsel fra Fylkesmannen om presisering av opplysninger, kommer det en ny oppdatering november 2014 med opplysninger som også beskriver at utslippsnivået for organisk stoff øker. I desember 2014 kommer det flere oppdateringer mht. utslipp av organisk stoff og det informeres om at nivået av organisk stoff øker markert. Det forklares også at prøvetakingen som Aquateam COWI har utført parallelt med Nortura viser noe høyere nivå av organisk

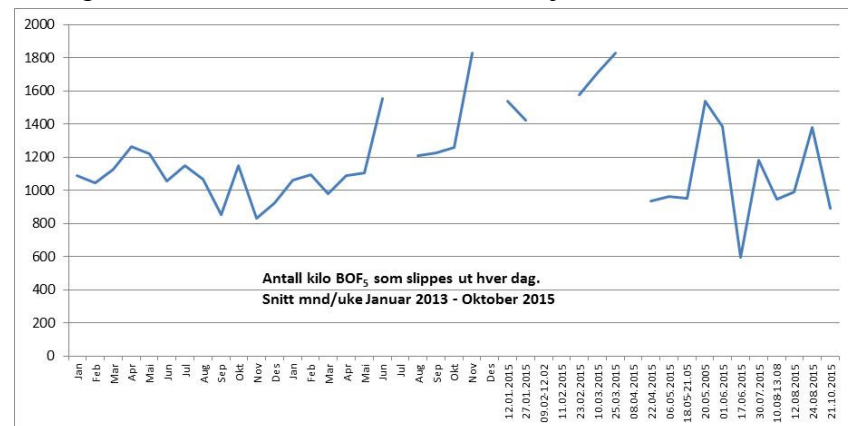
stoff enn Norturas egne prøver. Dette skyldes trolig måte prøven tas på. Det bes om at det ikke settes for lave utslippsgrenser og at det må undersøkes nærmere hva de endelige grensene må være.

Utslippstallene som Fylkesmannen har mottatt fra Nortura, er vist grafisk her og demonstrerer be-

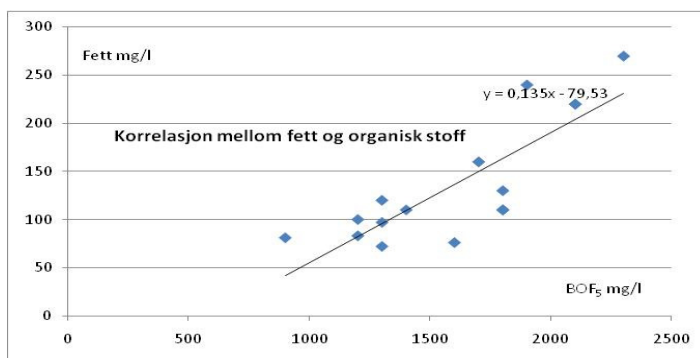
skrivelsen fra COWI om at nivåene øker på slutten av 2014. Men tallene viser også at nivået synker i 2015 og nivået ligger rundt 1400 mg/l BOF₅.

Det er vist at avløpsvolumet er stigende fra høsten 2014 og gjennom 2015. Samtidig ser det ut for at konsentrasjonene av BOF₅ er synkende. For å se hva dette betyr for det totale utslippet av organisk stoff, vises det derfor en kurve over antall kilo BOF₅ som slippes ut i den aktuelle perioden. Selv om det er store variasjoner, kan det se ut for at gjennomsnittsnivået i 2013 tilsvarer det i 2015.

I oversikten er det utelatt enkelte prøver som bare er analysert på filtrert prøve. Disse viser en BOF₅ på i overkant av 600 mg/l. Dette viser at mye organisk stoff foreligger som partikler.

Prøver som Aquateam COWI har utført viser at nivået av suspendert stoff er relativt høyt. Også for denne parameteren ligger analyseresultatene høyere enn resultatene fra Norturas prøvetaking. Det er sannsynlig at både fett og suspendert stoff har en viss sammenheng med nivået av organisk stoff.

denne parameteren ligger analyseresultatene høyere enn resultatene fra Norturas prøvetaking. Det er sannsynlig at både fett og suspendert stoff har en viss sammenheng med nivået av organisk stoff.

I figuren er det vist en korrelasjon mellom analyseverdiene (konsentrasjonene) av fett og BOF₅. Tallene gjelder analyser i 2015.. Fjerning av fett vil alltid innebære fjerning

av organisk stoff og det ser ut for at det er en god sammenheng med en R²-verdi på nær 0,7.

Suspendert stoff fra næringsmiddelfabrikk er som oftest organisk stoff, men det er ikke data nok til å gjennomføre en vurdering av om det er en sammenheng. Det må derfor gjennomføres undersøkelser av hvor mye organisk stoff som kan fjernes med en annen silåpning enn den som benyttes i dag.

Inntil videre settes utslippsgrensen for BOF₅ til 1500 mg/l midlet over et døgn og 1750 mg/l midlet over en time.

8. Støy

Støyen fra bedriften vil komme fra mange forskjellige kilder og vil utgjøre et sammensatt støybilde. Det er derfor ikke satt begrensninger på konkrete støykilder, men rammer for støy målt ved omkringliggende boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, utdanningsinstitusjoner og barnehager. De generelle begrensningene vil dermed setter grenser for støy fra transport inne på bedriftsområdet, også støy utover arbeidsdagens lengde som oppgitt i søknaden. En støykilde vil være vifter på kondensatorer/kjøleanlegg.

Det er åpenbart at jo flere bedrifter som holder til på Kviamarka, jo mer trafikk vil det bli på adkomstveien og i noen grad på hovedveien, men denne tillatelsen regulerer bare støy fra Nortura sitt anlegg. Tillatelsen omfatter støy fra transport, men bare inne på bedriftsområdet. Støy fra transport til og fra bedriften faller utenom denne tillatelsen og reguleres av annet lovverk. Dette har blitt behandlet i en klage på tillatelsen til det nye meieriet i Kviamarka der vurderingsgrunnlaget bl.a. bestod i støyberegninger basert på fremskrivninger av trafikkbildet. Også Multiconsult sin støyrapport fra 2008 ble vurdert i den sammenheng. Klif (Miljødirektoratet) skriver bl.a. at ” *Klif er derfor enig i Fylkesmannens vurdering av at trafikkstøy i området bør reguleres helhetlig i reguleringsplanen, og ikke i enkelttillatelsen til TINE.*”. Klagebehandlingen konkluderte med ” *Klif er enig med Fylkesmannen, i at støy fra veitrafikk til og fra TINE Meieriet Jæren, ikke bør reguleres i TINEs utslippstillatelse etter forurensningsloven.*” Fylkesmannen vurderer derfor slik at støy fra transport ikke skal reguleres i denne tillatelsen.

9. Miljøledelse

For å ivareta de ulike forhold som reguleres i bl.a. tillatelsen og IPPC-direktivet, skal bedriften ha et system for miljøledelse som bestemt i direktivet. I gjeldende BREF for bransjen er de nødvendige elementene i miljøledelse listet opp og vil kunne beskrives ved kontinuerlig å forme miljøpolitikk, planlegge og etablere prosedyrer, iverksette tiltak, overvåke virkning og korrigere tiltak i forhold til miljømål, og å korrigere miljøpolitikk for å oppnå forbedringer. Bedrifter kan velge å benytte standardiserte systemer som favner bredere enn gjeldende BREF. Eksempler kan være bruk av NS-EN ISO 14001:2015, eller bedriften kan bli EMAS(Eco-Management and Audit Scheme)-godkjent.

Det skal være en gjensidig harmonisering med, og tilpasning til, bl.a. systemene for energiledelse og for internkontrollen.

10. Konklusjon

Fylkesmannen har vurdert de forurensningsmessige, miljømessige og ressursmessige sider ved tiltaket i forhold til de samfunnsmessige og næringsmessige fordeler som tiltaket vil medføre når det nå gis tillatelse. Nortura er en etablert bedrift som har vokst. Bedriften er samfunnsmessige viktig for Hå kommune og regionen. Fylkesmannen vurderer det slik at fordelene er større enn ulemperne ved å gi en tillatelse.

Når det er bestemt at tillatelse kan gis, vil det være på vilkår som settes ut fra rammene for nedstrøms renseanlegg, hensyn til miljøet og for å redusere eventuelle forurensningsmessige ulemper. Synspunkt som kommer fram i høringsfasen er tillagt vekt når vilkår fastsettes. Likeledes er det en

viss praksis mht. utslippskrav som blir fulgt når vilkår fastsettes, og det er lagt vekt på innholdet i IPPC-direktivet og gjeldende BREF for bransjen.

Ved utforming av vilkår er det lagt vekt på at det fremdeles er uklarheter knyttet til hvor mye avløp som kommer fra de forskjellige avløpslinjene, når det kommer og den egentlige sammensetningen av det. Dette må klarlegges bedre gjennom målinger og karakterisering av avløpsvannet. Resultatene kan bli styrende for dimensjonene til interne renseanlegg og om det f. eks. er behov for utjevningstiltak. Utslippskonsentrasjonene i pkt. 3.1 kan bli fastsatt permanent eller endret i forhold til en bedre karakterisering av avløpsvannet, jfr. tillatelsens pkt. 13.1.

Alle senere endringer er gebyrbelagt i forhold til hvor mye arbeid en endret tillatelse representerer for forvaltningsmyndighetene, jf § 39-5 i forurensningsforskriften. Sats 3 benyttes ved mindre endringer.